

Szentháromság ünnepe után 17. vasárnap

► Lk 14,1–11

Jézusi közösségben – szabadságra szeretve, szeretetre szabadítva

A vasárnap jellege

A Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok igéi a bennünk és értünk munkálkodó Isten cselekvését tárják elénk, bemutatva a krisztusi megváltásnak minket érintő, személyes hatásait. Hangsúlyosan jelennek meg a megigazítás, megújítás, megvilágosítás, megszentelés (ordo salutis) elemei, amelyek a Lélek munkáját, mint az ember üdvösségre vezetését, illetve annak hitbéli növekedésben megnyilvánuló ajándékait írják le. Ezért a zöld a liturgikus szín, amely Isten ültetvényének zsendülését, növekedését jelképezi (JÁNOSY 2008, 44. o.).

Ünnepnapunk témája a Pröhle-agenda szerint: „Akiket Isten elhívott, azokat meg is igazította – egyek vagyunk a Krisztusban!” A kötelező lekción (Ézs 49,1–5) is ezt a kegyelembeli egységünket mutatja be, amelyben az Úr a népekhez küldi világosságul szolgáját, hogy mindenkihez eljuthasson szabadítása.

Ez az egység jelenik meg az oltári bevezető igében is: „Egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus, aki váltásul adta önmagát mindenkiért...” (1Tim 2,5–6)

Amit a textusról tudni kell

A prédikációs alapigénk Lukács külön anyagához tartozik. A két, egymástól külön is értelmezhető történetet a farizeusok házába betérő Jézus tanítása köti össze.

1. vers: A σάββατον kifejezés többet jelent pusztán idői meghatározásnál. A szombat mint ünnepnap megtartásához a legszigorúbb ószövetségi parancs kötődik. A nyugalom napjáról való megemlékezésben a fogság utáni zsidó ha-

gyományban az Istennel kötött szövetség jelét látták, illetve a maguk részéről egyfajta személyes bizonyágtételt a kiválasztottságról. A szombati törvény mögött ezért áll(t) a tilalmak és tevékenységek legaprólékosabban szabályzott rendszere. Bár Izrael tanítói a különböző kihívásokra adott válaszaikban többféle utat, megoldást adtak a törvény kazuisztikájának megvalósítására, abban egyetértettek, hogy azon a napon csak a nem halasztható, életmentő tevékenységek megengedettek. Úgy látták, hogy minden, ami túl van azon, az bűn Isten ellen.

A φαγεῖν ἄρτον (kenyeret enni) kifejezést jórészt az „étkezni, ebédelni” szavakkal fordítják a fordítók. A cselekvés a szombatnap ünnepi étkezést jelenti, egyben asztalközösséget. Azt a teret és időt, amelyben közösségbe kerülünk a másikkal, vállalva őt. Ennek értelmében vált ki más helyzetben a farizeusokból és írástudókból felháborodást, amikor Jézus a bűnösökkel együtt eszik és iszik.

2. vers: A vízkóros (ὕδρωπικτος) szó csak itt jelenik meg a Szentírásban. Betegsége a vízkóróság, az orvosi ödéma jelenségének a kifejezése, amely jórészt a szív alulműködésének jele, következménye. Alapvetően nem fenyegeti az életet, ha nem orvosolják azonnali hatállyal.

11. vers: A „felmagasztálás és megalázás” közmondása ismert volt a zsidóság körében. PRÖHLE utal arra, hogy Jézus előtt Hillél rabbi hasonlóan fogalmazta meg az emberi kicsinység és nagyság párhuzamát (1966, 234. o.). Az evangéliumok három alkalommal (Mt 23,12; Lk 14,11; Lk 18,14) idézik Jézustól a gondolatot (apró eltérésekkel), de mindhárom esetben a farizeusi (törvénykegyes) hittel, látásmóddal kapcsolatban. A megaláztatik (ταπεινωθήσεται) és felmagasztaltatik

(ἰψωθήσεται) szavak jövő idejű (divinum) passzív ragozásai a cselekvő Istenre és ítéletére mutatnak.

A perikópa megértése

Jézus asztali beszélgetései Lukács evangéliumának középső, nagy részéhez tartoznak. A mester Jeruzsálemben, a golgotai kereszt felé tart, hogy megváltói művét véghez vigye. Tanítása, cselekvése azt a célt szolgálja, hogy hallgatóságában a megtérést, a bűnbocsánatot, az új életet munkálja. Beszédében ezért nem egy újabb törvényt mond, nem a „mit és hogyan cselekedjem” etikai kérdéseit boncolgatja, hanem provokál – az életért. Tanításában rámutat a farizeusi hit és kegyesség hibáira, az Isten tiszteletéről alkotott hamis fogalmukra, mérhetetlen becsvágyukra, amelyek gátjai az Isten országába való bemenetelüknek (PRÖHLE 1966, 231. o.).

Nem a cselekedetek minőségét, mennyiségét vagy azoknak esetleges hiányát (szeretet) mutatja meg, hanem azok téves alapjait, mozgatórugóit, zsákutcáit.

Jézus megszabadítani, életre menteni jött. Helyreigazítása nem a javítgatást célozza, hanem gyökeres változásra sarkall. Ezért is provokálja a (mindenkori) hallgatóságát, hogy megnyerje őket az új teremtésre, az új kezdetre.

Igehirdetési vázlat

A kegyelmi közösség

Luther-kabátom gombolása közben gyakran akad meg a szemem a néhai német katolikus pap, Sieger Köder festményének másolatán. Az iroda falán függ. Jó, hogy ott van. Nagyon kell a csendemhez, az örömhöz, a szolgálatomhoz. A mindennapos jézusi kegyelmet ábrázolja. Asztalánál a leprásnak, a farizeusnak, az utcanőnek, a bohócnak, a tudósnak (ki kit lát még ott) helye van. Pusztán amiatt, mert a Mester így akarja. Szereti őket

annyira, hogy úgy fogadja el őket, ahogy vannak. Ebben az elfogadásban, befogadásban születik meg a gyülekezet közössége. Igénk evangéliuma abból az aprónak tűnő részletből fakad, hogy Jézus bement a farizeusok egyik vezetőjének a házába ebédelni. Közösséget vállalt velük. Azokkal, akik figyelik őt, keresve az alkalmat az elítéléséhez. Ő mégis leül közéljük. Nem is tehet mást. Az ő ügye az ember: megkeresni az elveszettet, életre szeretni az ellenséget. Ezt csak ő tudja megtenni.

Sieger Köder: *Vacsora a bűnösökkel*

A lukácsi közlésből nem derül ki, mi lett annak a közösségnek az utóélete, de a gyülekezeteinket ismerjük. Azok is az életre szeretettek közössége, ahol nekünk is helyünk van. Vállal minket minden esendőségünkkel együtt, hogy mentsen. Ő nem ítélni jött, hanem menteni. Jézusban adatik mindannyiunknak a kegyelem, a „közös ég”. Ebben minden különbözőségünk ellenére osztozunk, egyek vagyunk, mert ő így ajándékozza, személyválogatás nélkül.

Az Úr van velünk, közöttünk, értünk minden összejövetelünkön. Éppen ezért lehet a mostani istentiszteletünk egyben hálaadó ünnep a Krisztus közösségéért, a gyülekezetért – kegyelméért. Hiszem, hogy sok panasz, megfáradás, csüggedt hangvétel szűnhet meg, oldódhat fel bennünk, ha erre a jézusi örömhírré, ajándéokra figyelünk.

Szabadságra szeretve – szeretetre szabadítva

Idegen számunkra a megannyi ószövetségi törvény által meghatározott hívő életvitel. Nem vonatkoznak ránk a tisztasági, liturgikus szabályok. Még a

szombatnapi nyugalmat is az igével való megszenteléssel tartjuk meg (vö. Luther magyarázatai a *Kis kátéban* és *Nagy kátéban* a 3. parancsolatról). Jóval szabadabban éljük hitünket. Ugyanakkor a farizeusi kegyesség sok más helyen felbukkan életünkben. Egyszerűen azért, mert valahol belőlünk fakad. A hitéletünkben, a másikkal való kapcsolatunkban világos határokat szabunk a „mit szabad, és mit nem”, a „mi bűn, és mi nem” gondolatainkkal – csakúgy, mint Jézus akkori hallgatósága. Ezek a határok pedig észrevétlenül hálózák be, kötik gúzsba szívünket. Ez minden, csak nem szabadság. Márpedig mi arra lettünk teremtve, elhívva.

Nem véletlen, hogy Jézus cselekvésével, tanításával minket is provokál. Ahogyan az akkori farizeusokat, minket is számtalanszor állít kihívásokkal teli határhelyzetekbe. Olyanokba, ahol minden „rendszerbiztonságunk”, megoldásunk összeomlik: krízist idéz elő. Szándékosan: ugyanis a krízis a változás, fejlődés, növekedés motorja, elindítója lehet.

Jézus pedig formálni akar minket az életre, Lelkével változtatni, szabadítani, újjászülni. Nem is tehet mást. Úgy fogad el minket, ahogy vagyunk – mert ennyire szeret... Ugyanakkor szeret minket annyira, hogy ne hagyjon meg olyanak, amilyenek vagyunk. Drága ajándékok azok az alkalmak, helyzetek, amelyekkel kimozdít minket az Úr a megszokott, biztonságos vallásosságainkból a bizalommal teli szabadságra.

Ezért állítja elő a vízkóros embert, és teszi fel hallgatóságának az egyszerű kérdését, hogy szabad-e... A mondat voltaképpen így folytatható: szeretni. A farizeusok némasága mutatja, hogy mennyire bonyolult vagy egyenesen lehetetlen számukra a felelet. Évekkel később egy másik, egykori farizeus adott erre nagyon egyszerű választ: a törvény betöltése a szeretet (Róm 13,8). Azért tudta ezt leírni Pál, mert tetteinek, döntéseinek, világlátásának mértéke, oka a Szabadító úr lett. Őbenne vált az apostol szabaddá önmagától.

Ezt a szabadságot üzeni Jézus a főhelyek változtatásával a hitük, rangjuk elismerését, a megtiszt-

lést elváróknak. Értelmetlen az igyekezetük. Isten országában az első és az utolsó hely is ugyanannál az asztalnál van. Jézus a valóság, az evangélium meglátására hív. Nem az alázatos magatartásra akar megtanítani, hanem fel akar szabadítani a rangkorságaink okozta szorongások görcsei alól, mégpedig úgy, hogy ünnepeinken és hétköznapjainkban egyaránt közösséget vállal velünk, és egymás mellett jelöli ki helyünket az ünnepi asztalnál és a hétköznapok szolgálataiban egyaránt. Az óvatoskodó számítást és méríckélést kiszorítja a bizonyosságot adó felismerés: „Boldog, aki az Úr Krisztus asztalának vendége!” (MAGASSY 1997)

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Ézs 49,1–5; Ef 4,1–6

Énekek

EÉ 446; 265; 320

Illusztrációk

GONDOLAT

„Mindig is úgy találtam, hogy a kegyelem nagyobb sikerre visz, mint a szigorú igazságosság.”
Abraham Lincoln (1809–1865) amerikai jogász, politikus, az Amerikai Egyesült Államok 16. elnöke

„A valódi szeretet szabadságból van szöve.”

Müller Péter (1936–) Kossuth- és József Attila-díjas magyar író, dramaturg, forgatókönyvíró

IMÁDSÁG

Add, Istenem, hogy a világ kisimuljon és elcsendesedjen bennem és mindenkiben. Hogy az éjszaka csöndjében asztalodhoz ülhessek, ahhoz az asztalhoz, amely mellől senki se hiányozhat.

Ahhoz az asztalhoz, hol a Nappal és a csillagokkal együtt a hétköznapok is kialszanak, s egyedül a te békéd világít. Igen, hogy helyet foglalhassak már most egy rövid időre annál az eljövendő asztalnál, amelyet egy öröklétre megígértél, s amelynek egyedül a te békéd a lámpása, eledele és terítéke.

Add meg előlegként azt a csendet, azt az asztalt, ahol minden civódás, félreértés és megkülönböztetés megszűnik végre, ahol mindenki helyet kap, a maga helyét, s a legkisebb féltékenység is leveti csúf álarcát, s színét veszve elpárolog.

Nevezd meg valódi nevünkön, mivel valamennyien szenvedünk attól, hogy álnéven élünk, telve álnoksággal, amit magunk fabrikáltunk, mivel jobbnak, különbnek, állhatatosabbnak és áldozatkészebbnek kívántunk látszani másoknál.

[...]

[A] bűnösök és szentek közös kiáltása itt a földön, a kérés nélküli ima jók és gonoszak számára talán nem egyéb, mint egy pillantást vetni az asztalra, mely öröktől fogva terítve áll az atyai ház udvarán.

Ennél az asztalnál – Jézus isteni ígérete szerint – nem lesz többé se ellenség, se barát, se vér szerinti rokonság, se szülő, se feleség. Mindenki mindenkije lesz mindenkinek, áthatva az Atya, a Fiú és a Szentlélek egyetemesen beteljesült ígéretétől. Ennél az asztalnál mindenkinek akad egy szék, s mindenki a maga eleve kijelölt, ezerszer áldott helyére kerül – annyi vita, helycsere és zűrzavar után. Pilinszky János (1921–1981) Baumgarten-, József Attila- és Kossuth-díjas magyar költő: *Imádságért*

Felhasznált és ajánlott irodalom

BARTHA Tibor (szerk.) 1993. *Keresztvény bibliai lexikon*. 1–2. köt. Kálvin Kiadó, Budapest.

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás, Veszprém.

MAGASSY Sándor 1997. *Óegyházi perikópák*. 1. köt. Magánkiadás, Budapest.

PRÓHLE Károly 1966. *Lukács evangéliuma*. Evangélikus Egyetemes Sajtóosztály, Budapest.

SZAKÁCS Tamás é. n. *Igefalatok*. <https://igefalat.lutheran.hu/ÚSZ/3%20-%20Lk/>.

■ ESZLÉNYI ÁKOS